ORTODOKSİA
AHLÂKÎ VE DİNÎ RESALE

Müdürü mes'ul
MELETİOS LUKAKİS

Mahal İdare
Tahta Minare, Vodina Sokağı 42
İstanbul—Fener

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

● ΕΤΟΣ ΙΖ΄. — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1942 — ΤΕΥΧΟΣ 12 ●

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

† ΒΕΝΙΑΜΙΝ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΧΑΡΙΝ, ΕΛΕΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ
ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Χαρμόσυνος καὶ πάλιν ἀντηχεῖ ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν ἱερῶν ἡμῶν ναῶν ὁ ὕμνος τῆς ὑπερφυοῦς Γεννήσεως, ὃν στρατιὰ ὅλη ἀγγέλων ἀνέμελψε κατὰ τὴν φαεσφόρον ἐκείνην νύκτα: «***Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία***». Ἡ Φάτνη ὑποδέχεται καὶ πάλιν τὸν σαρκωθέντα Θεὸν Λόγον καὶ ὁ ἀστὴρ τῆς Βηθλεέμ, παρὰ τὸ καλύπτον τὸν ὁρίζοντα πυκνὸν

σκότος, ἀσφαλῶς ὁδηγεῖ τὰ βήματα τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ Σπήλαιον.

Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ συναγαλλόμενοι γηθοσύνους ὕμνους ψάλλουσι σήμερον. Ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ δωροφορεῖται εἰς τὸν κόσμον. Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ἡ λύτρωσις ἔρχεται ὡς ἀπάντησις εἰς τὸν γενικὸν πόθον καὶ τὴν κοινὴν προσδοκίαν. Ἐπέλαμψεν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις.

Δεῦτε, λοιπόν, καὶ ἡμεῖς, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἐν ἐλπίδι καὶ χαρᾷ ἀκολουθοῦντες τὰς προπορευομένας ἀγγελικὰς δυνάμεις, διέλθωμεν ἕως Βηθλεέμ, ἵνα ἴδωμεν τὸν παραγενόμενον Θεὸν καὶ τὴν Παρθένον Μητέρα γαλουχοῦσαν τὸν χορηγὸν τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς, καὶ μετὰ τῶν ποιμένων καὶ τῶν μάγων προσκυνήσωμεν τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν.

Ἔνδοθι τοῦ Σπηλαίου τὸ χοϊκὸν ἡμῶν φρόνημα θὰ περιβληθῇ τὴν ἔκφρασιν τῆς θείας ἐξάρσεως, ἡ ἐν ἡμῖν ταραχὴ θὰ συναντήσῃ τὴν γαλήνην. Παρὰ τὴν Φάτνην τὰ δάκρυα ἡμῶν θὰ ἀπομαχθῶσιν, ἡ συνείδησις θὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν, ἡ ἐκ τῆς ἀσταθείας καὶ τῆς ἀβεβαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων συνέχουσα ἡμᾶς ἀγωνία θὰ συναντήσῃ τὴν παρηγορίαν, ἣν πλουσίως προσκομίζει ἡ πίστις περὶ τῆς ἰδιαιτέρας πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης καὶ προνοίας τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ. Ἡ ἄκρα συγκατάβασις τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου θὰ ὁδηγήσῃ τὰ βήματα ἡμῶν πρὸς τὴν ἁγίαν ὁδὸν τῆς ταπεινώσεως καὶ οἱ κλαυθμηρισμοὶ τοῦ Θείου Βρέφους θὰ ἀποκαλύψωσιν ἡμῖν τὴν ἐν ταῖς θλίψεσιν ἐνυπάρχουσαν θείαν οἰκονομίαν.

Μετὰ δὲ τὴν κοινὴν ἐνταῦθα πάντων ἡμῶν πρὸς τὸν Γεννηθέντα Σωτῆρα Χριστὸν δοξολογίαν καὶ εὐχαριστίαν, χωροῦντες ἐπὶ τὸν κατ᾽ ἰδίαν χαιρετισμὸν καὶ ἑορτασμὸν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ταύτης ἡμέρας, ἐν χαρᾷ ἕκαστος μετὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἑορτασάτω τὸ μέγα καὶ ἐξαίρετον γεγονὸς τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος, ἀποθέμενος πάντα πόνον καὶ πᾶσαν πικρίαν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου τυφῶνος πολλαπλᾶς θλίψεις.

Καὶ ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν αὕτη ᾖ πλήρης καὶ ἁγία, ἀποκαθάρωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ ἐπεκτείνοντες τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν πέραν τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ἀντιλήψεως καὶ ἐνισχύσεως καὶ στηρίξεως δεομένους, μειζόνως κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀσκήσωμεν, ὅση ἑκάστῳ δύναμις, τὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς εὐποιΐας.

Οὕτω πολιτευόμενοι πολλῆς μὲν ἀξιωθησόμεθα χάριτος παρὰ τοῦ ἐν Φάτνῃ πενιχρᾷ διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἀνακλιθέντος Σωτῆρος Χριστοῦ, ἐναρμόνιον δὲ ἐπιπροσθήσομεν μέλος εἰς τὸν κοινὸν δοξαστικὸν ὕμνον, δι' οὗ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ὑποδέχονται τὴν ἔλευσιν τοῦ Θείου Λυτρωτοῦ. «***Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία***».

Η χάρις τοῦ κατὰ σάρκα Γεννηθέντος Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πατρικὴ εὐλογία εἴησαν μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ 1942

† ***Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ***

διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΜΠΡΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΕΣ ΣΠΗΛΑΙΟΝ

Νύκτα μυστηριώδης· νύκτα σκοτεινὴ καὶ φωτεινή· νύκτα φωτιζομένη μὲ τὸν ὑπερφυσικὸν ἀστέρα, ποὺ ἐσυμβόλιζε Ἐκεῖνον ὁ Ὁποῖος εἶπε· “Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ’ ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς„ (Ἰωάννου 8, 12). Νύκτα ἐξόχως διδακτικὴ κατὰ τὴν ὁποίαν τελείως ἐνηρμονίσθη ἡ ἀνθρωπίνη συμφωνία μὲ τὴν οὐράνιον συναυλίαν· οἱ ἄγγελοι συνέψαλλον ἐν χορῷ καὶ ἁρμονικῶς μαζὶ μὲ τοὺς ἀγραυλοῦντας ποιμένας· ἦτο τὸ προανάκρουσμα τοῦ ἄλλου ᾄσματος τῆς συμφωνίας ποὺ κατεχωρίσθη μέσα εἰς τὴν Κυριακὴν προσευχὴν “γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς„. Τὸ Ἄπειρον κατὰ τρόπον συγκεκριμένον ἐπεκοινώνει μὲ τὸ πεπερασμένον, μὲ τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς ἀκαταλήπτου ἐνανθρωπήσεως. Ἦτο ἡ ἱερὰ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ταλαίπωρος ἀνθρωπότης, ἡ διψῶσα τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἡ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἀποστηθῇ ἀπὸ τὰ γήϊνα καὶ νὰ μεταρσιωθῇ πρὸς τὰ οὐράνια, πλήρως ἀντελαμβάνετο τὴν ἔννοιαν τοῦ λόγου τοῦ προφήτου Ἡσαΐου «Ἐμμανουήλ», ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον “μεθ’ ἡμῶν ὁ Θεός„.

Τί σύνεβαινεν εἰς τὸ πενιχρὸν σπήλαιον τῆς ἀσήμου καὶ μικρᾶς κώμης Βηθλεέμ; Ἀντήχησαν ὑμνῳδίαι, ᾄσματα, τῶν ὁποίων οἱ φθόγγοι ἀντεπροσώπευον περιεχόμενον ὑψίστης σημασίας. Ἠκούσθησαν λόγια ποὺ ἀνεστάτωσαν καὶ ἀνεκαίνισαν τὴν ἐσωτερικὴν ὕπαρξιν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐπίστευσαν εἰς τὸν κατὰ σάρκα ἐν Βηθλεὲμ Γεννηθέντα. Δι’ αὐτοῦ ἀπεκαθίστατο ἡ μεταξὺ θείου καὶ ἀνθρωπίνου κόσμου ἁρμονία. Ὁ σκλάβος καὶ ἁλυσσοδεμένος ἄνθρωπος ποὺ κατετρύχετο ἀπὸ τὴν ἄκαρπον ἔρευναν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς εὐτυχίας ἐπανεῦρε τὴν ἐλευθερίαν· ὁ ἀνήσυχος καὶ τεταραγμένος ἐπανέκτησε τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν γαλήνην τῆς συνειδήσεώς του. Ἡ φωνὴ ποὺ ἠκούσθη κατὰ τὴν εὐλογημένην ἐκείνην νύκτα ἐπάνω ἀπὸ τὸ μυστηριῶδες σπήλαιον ἀντήχησε καὶ ἀντηχεῖ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἑνώνονται μὲ τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ποιμένας ποὺ ἐκύκλωσαν τότε τὸ θεῖον βρέφος διὰ νὰ ἐπαναλάβουν τὸν ὕμνον τῆς ἑσπέρας ἐκείνης· «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία„.

Πάμπολλοι, ἀναρίθμητοι μὲ εὐλάβειαν γονυπετοῦν νοερῶς ἐμπρὸς εἰς τὸ μυστηριῶδες Βρέφος τῆς Βηθλεέμ· εἰς Αὐτὸ προσφέρουν τοὺς θησαυρούς των, τὰ πνευματικὰ καὶ ἠθικά των δῶρα· αὐτὰ εἶναι· ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον· κατόπιν ἡ ὁλόψυχος

ἀφοσίωσις εἰς τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὴν δικαιοσύνην, εἰς τὴν χρηστότητα καὶ εἰς τὴν πραότητα. Καὶ δέχονται οἱ προσκυνηταὶ τοῦ μυστηριώδους Σπηλαίου ὡς ἀντίδωρα τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, "τὴν σωτήριον πᾶσιν ἀνθρώποις", τὴν ἐνίσχυσιν ποὺ χρειάζονται διὰ τὸν νικηφόρον ἠθικὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, "πᾶσαν δόσιν ἀγαθὴν καὶ πᾶν δώρημα τέλειον", καὶ τὴν παρήγορον ἐλπίδα διὰ τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωήν.

Ὁ φιλόσοφος ποὺ φιλοσοφεῖ μὲ τὸ βλέμμα ἐστραμμένον πρὸς τὸ μυστηριῶδες Βρέφος τῆς Βηθλεὲμ καὶ πρὸς τὸν ὑπερφυσικὸν ἀστέρα τῶν Μάγων δὲν λοξοδρομεῖ, δὲν πλανᾶται ἀνερμάτιστος. Ἔχει τὸν ὁδηγὸν μὲ τὸν ὁποῖον φθάνει εἰς τὸ πλήρωμα τῆς ὑψίστης ἀληθείας καὶ τοῦ ὑπάτου ἀγαθοῦ. Ἀναβαίνει, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ θείου Χρυσοστόμου, εἰς τὴν "μεγάλην ἀκρώρειαν" ὅπου εἶναι "ἄληπτος πᾶσι τοῖς κάτωθεν ἀνιοῦσιν ἀπὸ τῆς γῆς"· ἀποκτᾷ τὴν μεγάλην καὶ φιλόσοφον ψυχὴν τὴν ὁποίαν οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων δεινῶν ἠμπορεῖ νὰ προσβάλῃ "οὔτε ἔχθραι, οὔτε κατηγορίαι, οὔτε ἐπιβουλαί, οὔτε κίνδυνοι". Καὶ ὁ ἁπλοῦς χριστιανός, ὁ μὴ πολὺ γραμματισμένος, νοερῶς εὑρισκόμενος ὁλόγυρα ἀπὸ τὸ Σπήλαιον τῆς ἀγάπης, τῆς συγγνώμης καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης, πανηγυρίζει μὲ τὴν χρηστότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν τοῦ χριστιανοῦ σοφοῦ. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ συναντοῦν τοὺς ἀθώους καὶ ἁγνοὺς ἀγραυλοῦντας ποιμένας καὶ μὲ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμὸν καὶ μὲ τὸν ἴδιον τόνον μαζὶ μὲ τὰς στρατιὰς τῶν οὐρανίων ἀγγέλων ἐξυμνοῦν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

Διατί μερικοὶ ἄνθρωποι, ἔστω καὶ σοφοί, νομίζουν πὼς αἱ φωναὶ καὶ οἱ φθόγγοι τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης δὲν συναρμονίζονται μὲ τὰς φωνὰς καὶ τὰ ᾄσματα ποὺ ἀντήχησαν πρὸ τόσων αἰώνων εἰς τὴν Βηθλεέμ; Αἱ νέαι ἀνακαλύψεις, τὸ ραδιόφωνον, τὸ ἀεροπλάνον καὶ τόσα ἄλλα, ἀπομακρύνουν τὸν ἐπιστήμονα ἀπὸ τὴν Βηθλεέμ; Μήπως τὸ πεπερασμένον καὶ ἀσθενὲς φῶς τοῦ ἀνθρώπου ὅταν λάμπῃ πειὸ λαμπρά, πειὸ ἐκθαμβωτικὰ δὲν εὑρίσκεται πειὸ κοντὰ πρὸς τὸ ἀΐδιον καὶ Ἄπειρον φῶς τοῦ Γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ Χριστοῦ; Μήπως ἡ εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας τελειοποίησις τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἐξύψωσις τῆς εἰκόνος τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν ὤθησιν τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης, ἐφοδιάζει αὐτοὺς μὲ τοιαῦτα ἐφόδια καὶ προσόντα ὑπεράνθρωπα, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ παρίσταται ὡς τὸ πᾶν, ὡς καὶ τὸν Θεὸν ἀντικαθιστῶν εἰς τὸν μικρὸν αὐτὸν πλανήτην, καὶ νὰ τοῦ δίδεται ἀφορμὴ βάσιμος διὰ νὰ ἀρνῆται τὴν ὕπαρξιν καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑπερτάτου ὄντος, τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ σύμπαντος; Τοιαῦται σκέψεις εἶναι ἀπόρροια οὐχὶ τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς προόδου τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ προϊὸν ὑπερηφανίας, ὑπεροψίας καὶ ἀφροσύνης· «εἶπεν ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός».

Ἐμπρὸς εἰς τὸ μυστηριῶδες σπήλαιον, ὅπου ἡ ἔμπρακτος ἐκδήλωσις καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀληθινῆς ταπεινοφροσύνης, ὁ πράγματι σοφὸς ἄνθρωπος διὰ τὰ θαυμάσια τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης καὶ τέχνης ἐπαναλαμβάνει τὸ τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου "nam et omni miraculo quod fi per hominem majus miraculum est homo„ (Ἀπὸ ὅ,τι δήποτε θαυμάσιον γινόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, θαυμασιώτερον πρᾶγμα, εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος).(1)

Αὐτὸ τὸ θαυμαστόν, τὸ ἐξαίσιον πλάσμα, ἀνυψώθη, μετηρσιώθη εἰς ἰλιγγιώδη ὕψη ἠθικῆς ἀνωτερότητος μὲ τὸ φῶς τοῦ Σπηλαίου τῆς Βηθλεέμ. Μὲ τὰς ἀρχὰς ποὺ ἐξηγγέλθησαν κατὰ τὴν μυστηριώδη ἐκείνην νύκτα θὰ εἰρηνεύσῃ τελείως καὶ ἡ σημερινὴ αἱματόβρεκτος κοινωνία διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ποιμένας τὸ αἰώνιον ᾆσμα τῆς εἰρήνης.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

1) De Civitate Dei

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ

ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΥ

Μεταξὺ τῶν ἰδιαζόντων καὶ ἐξόχων προσόντων τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου εἶναι καὶ ἡ ἐμβριθὴς ψυχολογικὴ καὶ ἀνατομικὴ γνῶσις τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Γνωρίζει τὸν ἄνθρωπον τόσον τὸν ὑπὸ ποικίλων παθῶν κατεχόμενον καὶ κατατρυχόμενον, ὅσον καὶ τὸν "ἀπελεύθερον Κυρίου„.

Ἡ διείσδυσις αὐτοῦ εἰς τὰ μυχαίτατα τῆς ψυχῆς καὶ ἡ ἐκεῖθεν ἀνέλκυσις τῶν πλέον ἀποκρύφων συναισθημάτων ἐπιτυγχάνεται δι' ὀξείας πνευματικῆς ἐνοράσεως τοῦ θείου ἀνδρός. Ἡ διάγνωσις ὅμως τῆς πασχούσης ἀνθρωπίνης καρδίας θὰ ἦτο ἐλαττωματικὴ καὶ ἀτελὴς ἄνευ θεραπευτικῆς μεθόδου. Ἀλλὰ ὁ μέγας Πατὴρ καὶ εἰς τὴν διάγνωσιν καὶ εἰς τὴν διὰ τῶν τῆς πίστεως τελεσφόρων φαρμάκων θεραπείαν εἶναι ἄφθαστος. Ἐκ τῶν στηλῶν τούτων θὰ δημοσιευθοῦν οἱ βαθυστόχαστοι χαρακτηρισμοὶ μὲ τὰς ζωηρὰς καὶ ζωντανὰς περιγραφὰς καὶ παραστάσεις, δι' εἰκόνων τοῦτ' αὐτὸ δυνατῶν καὶ λίαν ἐποικοδομητικῶν καὶ ψυχαγωγικῶν.

Πολλὴ εἶναι — παρατηρεῖ ὁ ἱ. Χρυσόστομος — ἡ τυραννία τοῦ μαμμωνᾶ. Ἔχομεν λυτρωθῇ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑποδουλωνόμεθα εἰς τὸν χρυσόν. Ἀνακηρύττομεν ἄλλον ὡς Δεσπότην ἡμῶν καὶ ἐν τούτοις ὑπακούομεν εἰς ἕτερον, ὅτιδήποτε δὲ καὶ ἂν διατάξῃ μετὰ προθυμίας ὑπακούομεν. Χάριν τοῦ χρυσοῦ ἔχομεν ἀγνοήσει καὶ γένος, καὶ φιλίαν, καὶ φύσιν, καὶ νόμους, τὰ πάντα ἐλησμονήσαμεν δι' ἐκεῖνον. Κανεὶς δὲν βλέπει πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὸν οὐρανόν, οὐδεὶς ἐννοεῖ τὰ μέλλοντα.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν φιλαργύρων δὲν βλέπουν τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἀνθρώπους, δὲν βλέπουν τὸν οὐρανὸν ὡς οὐρανόν, ἀλλὰ τὰ πάντα νομίζουν ὅτι εἶναι χρήματα. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνθρώπων συνειθίζουν νὰ βλέπουν θλιμμένους καὶ συμπονοῦν, ἐνῷ τοῦ ἅρπαγος βλέπουν πένητα καὶ ἀποθηριοῦνται. Οἱ ἀνθρώπινοι ὀφθαλμοὶ δὲν βλέπουν ὡς ἰδικά των τὰ ξένα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἰδικά των ὡς ξένα, καὶ δὲν ἀποβλέπουν εἰς ὅ,τι ἔχουν οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ μᾶλλον προσφέρουν καὶ ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς ἑαυτούς, αὐτοὶ δὲ οἱ φιλάργυροι, δὲν μένουν εὐχαριστημένοι, ἐὰν μὴ λάβουν τὰ τῶν ἄλλων. Δὲν ἔχουν ἀνθρώπινον ἀλλὰ θηριῶδες ὄμμα. (1)

1) Ὁμιλ. 9η εἰς τὴν Α΄ Κορ.

Ὁ φιλάργυρος δὲν εἶναι πλούσιος, διότι ἔχει ἀνάγκην πολλῶν. Ἐκεῖνος δὲ ὅστις χρειάζεται πολλὰ πράγματα ποτὲ δὲν εἶναι εὔπορος καὶ ἂν ἀκόμη ἔχῃ πολλά. Ὁ φιλάργυρος εἶναι φύλαξ καὶ ὄχι αὐθέντης τῶν χρημάτων του, δοῦλος καὶ ὄχι κύριος. Εὐκολώτερον προσφέρει τὰς σάρκας του παρὰ τὸ παραχωμένον χρυσίον. Καὶ ὡσὰν νὰ τὸν διατάσσῃ κανεὶς καὶ τὸν ἐμποδίζῃ νὰ ἐγγίζῃ τὰ Χρήματά του, οὕτω πως ἀπέχει. Μετὰ προσοχῆς τὰ φυλάττει καὶ κρατεῖ ὡς ξένα καὶ τὰ ἰδικά του...

Πράγματι δὲ εἶναι ξένα. Ὅ,τι δὲν ἠμπορεῖ νὰ προσφέρῃ εἰς ἄλλους, οὔτε εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην καὶ ἀκόμη μυρίας τιμωρίας ἂν ἐπρόκειτο νὰ ὑποστῇ πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ νομίζῃ, ὅτι ταῦτα τοῦ ἀνήκουν; (2) Καθὼς οἱ μεθύοντες ὅσῳ περισσότερον τὸν ἄκρατον χύνουν ἐντός των, τοσούτῳ μᾶλλον διψοῦν, οὕτω καὶ οἱ φιλάργυροι τὴν ἀκράτητον αὐτὴν μανίαν των δὲν δύνανται νὰ τὴν σταματήσουν. Ὅσον βλέπουν ν' αὐξάνῃ ἡ περιουσία των τόσον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἀνάπτουν τὰ πλούτη καὶ δὲν ἠμποροῦν τὴν πονηρὰν αὐτὴν ὄρεξιν νὰ τὴν ἀποσώσουν, μέχρις ὅτου φθάσουν εἰς αὐτὸν τὸν πυθμένα τῆς κακίας. (3)

Διατί; συνάγεις, ἄνθρωπε, χρυσίον; διατί καθιστᾷς δι' ἑαυτὸν τὴν δουλείαν πικροτέραν; διατί ἐπαυξάνεις τὴν φροντίδα; Ὑπέθεσε, ὅτι ὅλα ὅσα εὑρίσκονται παραχωμένα εἰς τὰ μεταλλεῖα, ἀκόμη καὶ τὰ ὑπάρχοντα τῶν βασιλείων, ὅλα εἶναι ἰδικά σου. Διότι καὶ ἂν θὰ εἶχες τὸν ὄγκον αὐτὸν ἁπλῶς θὰ τὸν ἐφύλαττες καὶ δὲν θὰ τὸν ἐχρησιμοποίεις. Διότι, ἐὰν τώρα δὲν μεταχειρίζεσαι τὰ ὅσα ἔχεις ἀλλ' ἀπέχεις ἐξ αὐτῶν ὡς ξένων, πολὺ περισσότερον θὰ ἐπάθαινες τοῦτο ἂν θὰ τὰ εἶχες ἀφθονώτερα.

Γνωρίζω, λέγει ὁ φιλάργυρος, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἰδικά μου. Λοιπὸν σοῦ φαίνεται μόνον, ἐνῷ ὡς πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν δὲν εἶναι κτῆμά σου. Στενοχωροῦν τὸν φιλάργυρον ὅλοι. Καὶ τί λέγω τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ καὶ βώτριδες καὶ σκώληκες ἐπιτίθενται κατ' αὐτοῦ; Καὶ τὶ λέγω βώτριδας, ὁ χρόνος ὁ πολὺς μόνον ἀρκεῖ νὰ τὸν βλάψῃ τὰ μέγιστα καὶ οὐδενὸς ἐνοχλοῦντος.

Ποία δὲ εἶναι ἡ εὐχαρίστησις τοῦ πλούτου; Ἐγὼ βλέπω τὰς ἀηδίας του. Σὺ δέ, ὁ φιλάργυρος, εἰπέ μοι τὰς ἀπολαύσεις του. Καὶ ποῖαι εἶναι αἱ ἀηδίαι του; φροντίδες, ἐπιβουλαί, ἀπέχθειαι, μίση, φθόνοι, φόβοι, ἡ παντοτεινὴ δίψα καὶ τὸ τὰ εἶναι ἐν θλίψει. Συμβαίνει μὲ τὸν φιλάργυρον ὅ,τι καὶ μὲ τὸν ἐμπλακέντα εἰς ἔρωτα πρὸς κόρην καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του.

Καὶ τί νὰ λέγῃ κανεὶς τὰ ἄλλα; Πῶς εἰς ὅλους εἶναι ἀηδὴς ὁ τοιοῦτος, εἰς τοὺς ὑπηρέτας, εἰς τοὺς γείτονας, εἰς τὰς πολιτικὰς ἐξου-

2) Ὁμιλ. 2α εἰς Ἀνδριάντας. 3) Ὁμιλ. 22α εἰς τὴν Γέν.

σίας, εἰς τοὺς ἀδικουμένους, εἰς τοὺς μὴ ἀδικουμένους, πρὸ πάντων εἰς τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ παιδιά του περισσότερον ὅλων; Διότι δὲν τοὺς τρέφει ὡς ἐλευθέρους ἀνθρώπους, ἀλλὰ ὡσὰν νὰ πρόκειται περὶ ἀνδραπόδων καὶ ἀργυρωνήτων καὶ παρέχει μυρίας ὅσας ἀφορμὰς ὀργῆς καὶ λύπης καὶ παροινίας καὶ γέλωτος πρόκειται δὲ εἰς ὅλους εἰς διακωμώδησιν. Τὸν φιλάργυρον οὔτε ὁ οὐρανὸς τέρπει, διότι δὲν ἔχει χρυσὸν οὐδὲ ὁ ἥλιος ἐπειδὴ δὲν ἐκπέμπει ἀκτῖνας χρυσοῦ. (4)

Θηρίου χειρότερος εἶναι ὁ φιλάργυρος. Καταπίνει τὰ πάντα ὅπως ὁ ᾅδης. Εἶναι κοινὸς ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐπιθυμεῖ νὰ μὴ ὑπάρχουν ἄλλοι ἄνθρωποι, ἵνα κατέχῃ αὐτὸς τὰ πάντα, Οὔτε μέχρις (αὐτοῦ) ἐδῶ σταματᾷ. Ἀλλ' ὅταν τοὺς πάντας ἀφανίσῃ διὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐπιθυμεῖ νὰ καταστρέψῃ καὶ τὴν οὐσίαν τῆς γῆς, θέλων νὰ ἴδῃ αὐτὴν χρυσόν. Ὄχι μόνον τὸ χῶμα, ἀλλὰ καὶ ὄρη, καὶ νάπας, καὶ πηγάς, καὶ γενικῶς ὅσα ὑποπίπτουν εἰς τὴν ὅρασιν.

Καὶ διὰ νὰ μάθετε, ὅτι δὲν ἔχομεν ἀκόμη παραστήσει τὴν μανίαν τοῦ φιλαργύρου, κανεὶς νὰ μὴ ἐγκαλῇ ὡς ἐκφοβίζων, ἀλλὰ ἐπὶ παραδείγματι σήκωσε τὸν φόβον τοῦ νόμου καὶ τότε θὰ τὸν ἔβλεπες νὰ ἁρπάζῃ ξίφος καὶ νὰ φονεύῃ πάντας, οὐδενὸς δὲ φειδόμενον: οὔτε φίλου, οὔτε συγγενοῦς, οὔτε ἀδελφοῦ, οὔτε αὐτοῦ τοῦ γεννήτορος. Ἐδῶ δὲν χρειάζεται ὑπόθεσις. Ἀλλ' ἂς ἐρωτήσωμεν αὐτὸν ἐὰν καθ' ἑαυτὸν δὲν πλάττῃ συχνὰ διὰ τῆς φαντασίας του τοιαῦτα σχέδια.

Μᾶλλον οὔτε ἐρωτήσεως ἀνάγκη. Διότι ὅλοι γνωρίζουν, ὅσοι κατέχονται ἀπὸ τὸ νόσημα τοῦτο, ὅτι βαρύνονται τὸ γῆρας τοῦ πατρός των, καὶ τὸ γλυκὺ καὶ εἰς πάντας πολυπόθητον τὸ νὰ ἔχῃ τις παιδιά, τὸ νομίζουν βαρὺ καὶ ἀπεχθές. Πολλοὶ ἐπροτίμησαν καὶ ἀτεκνίαν ἀκόμη καὶ τὴν φύσιν ἐστείρωσαν, φονεύσαντες τὰ γεννηθέντα τέκνα, ἄλλοι ἐξ ἀρχῆς ἠμπόδισαν καὶ τὴν σύλληψιν ἀκόμη. Μὴν ἀπορῆτε ἂν οὕτω ἐσχηματίσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ φιλαργύρου. Πολὺ χειρότερος εἶναι τῶν ὅσων ἐλέχθησαν. (5)

Ὅ,τι εἶναι διὰ τὸν μαινόμενον τὸ ξίφος τοῦτο εἶναι καὶ διὰ τὸν φιλάργυρον ὁ πλοῦτος, μάλιστα χειρότερον. Ὁ μὲν μαινόμενος λαβὼν τὸ ξίφος καὶ ὠθήσας αὐτὸ εἰς τὸ σῶμά του, τῆς μανίας ἀπαλλάσσεται καὶ δὲν χρειάζεται δευτέραν πληγήν. Ἐνῷ ὁ φιλάργυρος ἄπειρα τραύματα δέχεται καθημερινῶς χειρότερα ἐκείνου, χωρὶς μάλιστα νὰ ἀπαλάττῃ ἑαυτὸν ἐκ τῆς μανίας του, τοὐναντίον μάλιστα ἐπιτείνει τὴν τρέλλαν. Ὅσον δὲ περισσότερον πληγώνεται τόσον αἱ ἀφορμαὶ πρὸς νεωτέρας πληγὰς αὐξάνουν. Οὐδὲν ἀφρονέστερον τοῦ δούλου τῶν χρημάτων. Νομίζει

4) Ὁμιλ. 83η εἰς Ματθαῖον. 5) Ὁμιλ. 28η εἰς Ματθαῖον.

ὅτι κυριαρχεῖ κυριαρχούμενος, νομίζει, ὅτι εἶναι κύριος, δοῦλος ὤν, δεσμεύει ἑαυτὸν καὶ χαίρει, ἀγριώνων τὸ θηρίον εὐφραίνεται, καὶ αἰχμάλωτος γινόμενος ἀγάλλεται καὶ πηδᾷ. (6)

Οἱ φιλάργυροι ὁμοιάζουν τοὺς ὑδρωπικούς. Καθὼς ἐκεῖνοι ἔχοντες εἰς τὸ σῶμάτων πολὺ ὕδωρ φλογίζονται ἐκ δίψης, οὕτω καὶ οἱ φιλάργυροι ἔχοντες χρήματα πολλὰ πλείονα ἐπιθυμοῦν. (7) Ὁμοιάζουν καὶ πρὸς λῃστάς, οἱ ὁποῖοι ἐνεδρεύουν εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἁρπάζουν τὰ χρήματα τῶν διαβατῶν.... Ἂς μὴ τοὺς μακαρίζωμεν διὰ τὰ παρόντα, ἀλλ' ἂς τοὺς ταλανίζωμεν διὰ τὰ μέλλοντα, διὰ τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο δικαστήριον, διὰ τὰς εὐθύνας, αἱ ὁποῖαι θὰ ζητηθοῦν διὰ τὸ ἐξώτερον σκότος, ὅπερ μέλλει νὰ τοὺς ὑποδεχθῇ.

Οὐδεὶς δύναται νὰ διαφύγῃ τὴν θείαν δικαιοσύνην, ἀλλὰ πάντες, πάντως ὅσοι ζοῦν ἐν φιλαργυρίᾳ καὶ ἁρπαγῇ θὰ ἀποσπάσουν τὴν ἀθάνατον καὶ μὴ ἔχουσαν τέλος τιμωρίαν. (8) Οἱ περισσότεροι ὡσὰν νὰ ἤκουσαν τὸ ἀντίθετον καὶ ὡσὰν νὰ τοὺς παρηγγέλθη νὰ θησαυρίζουν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐγκαταλιπόντες τὸν οὐρανὸν ἔχουν κολληθῇ εἰς τὰ τῆς γῆς, καὶ μαραίνονται μὲ τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων. Τὸν Θεὸν μισοῦν καὶ τὸν μαμμωνᾶν ἀγαποῦν. (9)

Ὁ φιλάργυρος τοὺς πάντας μισεῖ καὶ ἐχθρούς του θεωρεῖ θέλων νὰ λάβῃ τὰ χρήματα ὅλων. Καὶ ἂν ἀκόμη τοῦ δώσῃς ὅλην σου τὴν περιουσίαν οὐδεμίαν χάριν ἀναγνωρίζει. Ἀγανακτεῖ μᾶλλον κατὰ σοῦ διότι δὲν εἶχες πολλὰ καὶ δὲν κατέστησες αὐτὸν κύριον πολλῶν.

Καὶ ἂν ἀκόμη κάμνῃς τοῦτον κύριον τῆς οἰκουμένης δὲν ἀναγνωρίζει καμμίαν χάριν ἐπειδὴ νομίζει, ὅτι δὲν ἔλαβε τίποτε. Ἡ ἐπιθυμία του εἶναι ἀκόρεστος. Διότι νόσος εἶναι ἡ ἐπιθυμία του. Τοιαῦται γίνονται αἱ ἐπιθυμίαι τῶν ἀσθενῶν. Οὐδὲν πλάσμα εἶναι τόσον ἀχάριστον ὅσον ὁ φιλάργυρος, οὐδὲν τόσον ἀναίσθητον ὅσον ὁ φιλοχρήματος. (10)

† ΑΡΧΙΜ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΑΝΤΩΝΗΣ

6) Ὁμιλ. 52α εἰς Ματθαῖον. 7) Ὁμιλ. 14η εἰς τὴν Α' Κορ.
8) Λόγος α' εἰς Λάζαρον.
9) Λόγος α' εἰς Δημήτρ. μονάζοντα περὶ κατανύξεως.
10) Ὁμιλ. 7η εἰς τὴν Β' Τιμόθεον.

ΤΟ ΑΞΙΩΜΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΩ

῾Ο ὅρος λογοθέτης ὡς δηλωτικὸς πολιτικοῦ ἀξιώματος ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Ἤδη ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ Προκοπίου τοῦ Καισαρέως (ἕκτος αἰὼν) χρησιμοποιεῖται ἡ λέξις λογοθέτης (¹) δηλοῖσα τὸν "τῶν δημοσίων λογιστήν„. Βραδύτερον ὁ λογοθέτης κατεῖχεν ἀξίωμα πολιτικὸν καὶ μάλιστα ὑπῆρχον διαφόρων καθηκόντων καὶ ἀξιωμάτων λογοθέται ἀναλόγως τοῦ εἰς τὴν λέξιν ταύτην ἐπισυναπτομένου προσδιοριστικοῦ ὅρου. Τοιουτοτρόπως συναντῶμεν λογοθέτας τοῦ "***Γενικοῦ***„ "τῶν οἰκειακῶν„ ὁ καὶ "κουράτωρ„, ὁ τοῦ "δρόμου„ (²), ὁ τοῦ "Στρατιωτικοῦ„, ὁ τῶν "Ἀγελῶν„, ὁ τῶν "Σεκρέτων„, ὁ τῶν "ὑδάτων„ κ. ἄ. ῾Η ἱστορικὴ ἐξέλιξις τοῦ λογοθετικοῦ ἀξιώματος, λαμβανομένου ὑπὸ τὴν ἔννοιαν διαχειρίσεως ἀνωτέρας κυβερνητικῆς ἐξουσίας, ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον ὅταν ὁ λογοθέτης κατήντησεν ὁ πρωθυπουργὸς τοῦ βυζαντινοῦ κράτους. Τὴν ἰδιότητα ταύτην τοῦ λογοθέτου εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Νικήτας ὁ Χωνειάτης ὅταν προκειμένου νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐπισκόπου Μαγέντσης ἔγραφεν· «ὥστε ὁ μὲν τὸν οἰκεῖον, ὡς ἡ Λατίνων βούλεται φωνή, καγκελλάριον, ὡς δ' οἱ Ἕλληνες εἴποιεν, λογοθέτην». Καθὼς δὲ καταφαίνεται ἐξ ἄλλων χωρίων τοῦ ἰδίου συγγραφέως ὁσάκις τὸ λογοθετικὸν ἀξίωμα ἐσήμαινε ἀνωτέραν κυβερνητικὴν ἐξουσίαν ἐχρησιμοποιεῖτο μόνον ἡ λέξις "λογοθετικὸν ἀξίωμα„ ἄνευ δηλ. τῶν προαναφερθέντων προσδιοριστικῶν. (³) ῾Υπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ πρωθυπουργοῦ ἀναφέρει ὁ

---

1) Λογοθέτης ἐκ τοῦ λόγος καὶ τίθημι σημαίνει τὸν θεωροῦντα λογαριασμούς. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ λέξις «λογοθέσιον» ἀπαντῶσα καὶ παρὰ τῷ ἱερῷ Χρυσοστόμῳ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς λατινικῆς λέξεως «rationarium» = ἀπογραφή, σημειωματάριον, κατάλογος ἀναγραφῆς ἐσόδων ἢ ἐξόδων ἢ καὶ ἄλλων πραγμάτων. "Καὶ λογοθέσιον ἑαυτοῖς ποιῶμεν, καὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ τῶν ἐξαγομένων„ (δ' ὁμιλία εἰς τὴν Γένεσιν, Migne 53 στ. 46 καὶ 50 στ. 660. καὶ ὁμιλ. εἰς τὸν δ' ψαλμὸν «ἐν ἑσπέρᾳ λογοθέσιον ἀπαίτει τὴν ψυχήν, καὶ καταδίκαζε τὸν ἡμαρτηκότα λογισμόν» Migne 55 στ. 52).

2) ῾Ο Νικηφόρος Γρηγορᾶς (Α' σ. 193-194) ἀναφέρει δύο λογοθέτας τοῦ ΙΔ' αἰῶνος· «ἐκλέγονται λοιπὸν εἰς πρεσβείαν οἱ κρείττους τῶν τηνικαῦτα σοφῶν, ὅ τε Μετοχίτης Θεόδωρος καὶ ὁ Γλυκὺς Ἰωάννης· ὁ μὲν λογοθέτης ὢν τηνικαῦτα τῶν οἰκειακῶν, ὁ δὲ λογοθέτης τοῦ δρόμου». (Ἔκδ. Βόννης).

3) ῾Ο Νικήτας ἀναφέρων τὸν τότε Λογοθέτην «τοῦ δρόμου» φθονοῦντα τὴν τύχην καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ Θεοδώρου τοῦ Στυππειώτου τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ προσθέτει καὶ τὰ ἑξῆς· «οὔκουν κατὰ καρδίας ἑτέραν πληγὴν ἀνταίαν

Κουροπαλάτης τὸν λογοθέτην ὡς μέγαν λογοθέτην. «Ὁ μέγας λογοθέτης διατάττει τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποστελλόμενα προστάγματα καὶ χρυσόβουλλα πρός τε Ῥῆγας, Σουλτάνους καὶ τοπάρχας». Ὁ Γρηγορᾶς περιγράφων τὴν ἐξαιρετικὴν ἐξουσίαν τὴν ὁποίαν ἤσκει ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου ὁ Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης χαρακτηρίζει τοῦτον ὡς «λογοθέτην τοῦ γενικοῦ„. (4) Λογοθέτης τοῦ γενικοῦ ἦτο ταὐτόσημον πρὸς τὸ "γενικὸς λογοθέτης„ (Σκ. Βυζαντίου, "Κωνσταντινούπολις Γ' σ. 77) καὶ ὁ "γενικὸς λογοθέτης„ πρὸς τὸ "μέγας λογοθέτης„. Ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ μάλιστα ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου διακρίνεται ἀπὸ τὸ ὀφφίκιον τοῦ λογοθέτου τοῦ Γενικοῦ, ὡς καὶ ἀπὸ τὸ τοῦ ἁπλοῦ «λογοθέτου», ἀπαντῶντος εἴς τινα ἔγγραφα ὡς "μικροῦ λογοθέτου„.

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς λογοθέτας κατὰ τοὺς πρὸ τῆς Ἁλώσεως χρόνους εἰς τὰ τακτικὰ συναντῶμεν ἁπλῶς ὀφφίκιον λογοθέτου. Εὑρίσκομεν αὐτὸν ἄλλοτε δεύτερον τῆς δευτέρας πεντάδος μετὰ τὸν πρωτονοτάριον καὶ ἄλλοτε τέταρτον εἰς τὴν ἰδίαν πεντάδα μετὰ τὸν ρεφερεντάριον καὶ ἄλλοτε ὄγδοον ἐν τῷ γενικῷ καταλόγῳ μετὰ τὸν ὑπομνηματογράφον. Ὡς καθήκοντα τοῦ ὀφφικιάλου αὐτοῦ ὁρίζονται τὸ "λογογραφεῖν„ καὶ δὴ εἰς τὰς δημοσιακὰς καὶ ἀρχοντικὰς ὑποθέσεις. Λογογραφεῖ ἱστορίας ἐκκλησιαστικὰς καὶ λόγους ἀγοραίους καὶ δικανικοὺς εἰς τάξιν καὶ ἁρμονίαν ἄγει. Ἀποτελεῖ μέλος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου παρεδρεύων μετὰ τοῦ πρωτεκδίκου· κρατεῖ τὴν βοῦλλαν τοῦ ἀρχιερέως, βουλλώνει "πᾶσαν γραφήν„, κρατεῖ καὶ τὸν δίσκον μετὰ τοῦ ἁγίου ἀντιδώρου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὁ λογοθέτης παρουσιάζει τοὺς ἀποκρισιαρίους εἰς τὸ πατριαρχικὸν βῆμα. (5) Βεβαιοῖ τὴν Ἰνδικτιῶνα. (Εἰς τὸ μαρτυρικὸν γράμμα περὶ τῶν Σιναϊτῶν — Ὀκτώβριος 1689 — ἀναγινώσκομεν· "ὁ Μ. λογοθέτης μαρτύρομαι ὅτι ἡ παροῦσα Ἰνδικτιὼν ὑπάρχει τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κὺρ Διονυσίου„. Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδεία τόμ. ΙΣΤ' στ. 202).

Τὰ τελευταῖα ταῦτα καθήκοντα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λογοθέτου

εἰληφὼς ὁ δηλωθεὶς λογοθέτης ἐκ τοῦ τῷ Στυππειώτῃ δοθῆναι δοχεῖον ἐρυθροδάνου διάλιθον χρύσεον, καὶ τοῖς ὅρκοις τοῦτον ἐπιστατῆσαι κατὰ τὸν ἐν Βλαχέρναις μέγαν νεὼν οἳ τὴν τοῦ κράτους διαδοχὴν ἐνεπέδουν Ἀλεξίῳ τε τῷ ἐξ Οὐγγαρίας καὶ τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως Μαρίᾳ ἃ τῷ λογοθετικῷ δήπουθεν ὀφφικίῳ ἦσαν ἁρμόδια». (Ἔκδ. Βόννης σ. 145 καὶ 147).

4) Βλέπε σημείωσιν 2 ὅπου λέγεται ὁ μετοχίτης Λογοθέτης τῶν οἰκειακῶν. "Ἦν δὲ μὴν τηνικαῦτα τῷ βασιλεῖ παραδυναστεύων καὶ πᾶσαν κατάστασιν ὅλοις μεσιτεύων τοῖς πράγμασιν ὁ Μετοχίτης Θεόδωρος Λογοθέτης ὢν τηνικαῦτα τοῦ γενικοῦ» (ἔκδ. Βόννης Α' σ. 271).

5) Σύνταγμα κανόνων Ράλλη καὶ Ποτλῆ τόμ. Ε'. σ. 531,534, 536,537. Συνταγμάτιον Χρυσάνθου, ἔκδ. 1778 Βενετία σ. κβ'

— τὸ βούλλωμα, ἡ παρουσίασις τῶν ἀποκρισιαρίων, πρέσβεων — ἦσαν εἰς εὐρυτέραν ἔκτασιν καὶ καθήκοντα καὶ δικαιώματα τοῦ μεγάλου λογοθέτου παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς βασιλεῦσι. (6)

Ἡ ἐξέχουσα θέσις τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, θέσις συνεπαγομένη καὶ ὑλικὰς ἀπολαβὰς — δικαιώματα ἐξαρχιῶν παρεχωροῦντο εἰς μεγάλους Λογοθέτας — συμπίπτει μὲ τὴν μετὰ τὴν Ἅλωσιν περίοδον τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινοτικῆς μας ἱστορίας. Ὡς γνωστὸν τὸ Οἰκ. Πατριαρχεῖον ἐκέκτητο καὶ πολιτικὴν ἐξουσίαν, τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου ὄντος ἀντιπροσώπου ὅλων τῶν ὀρθοδόξων Ρωμηῶν τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ Rum Patriği ἢ μᾶλλον κατὰ τὴν τότε γλῶσσαν ὁ Patrik Milleti Rum ἦτο Millet Başı, ἐθνάρχης. Ἦτο τοιαύτη ἡ θέσις τοῦ μὴ μουσουλμανικοῦ στοιχείου ἐν τῇ ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ ὥστε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1877-1878 τὸ Οἰκ. Πατριαρχεῖον ἐπεκοινώνει μετὰ τῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως διὰ τοῦ Reis efendi, ἤτοι διὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν. Εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν ταύτην τὸ πρωτεῦον πρόσωπον διεδραμάτιζεν ὁ ἑκάστοτε Μέγας Λογοθέτης τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου.

Τὴν μεγάλην ἰσχὺν τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου διαπιστοῦμεν ἰδίως ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ μεγάλοι δραγομάνοι προήρχοντο ἐκ τῆς τάξεως τῶν ὁμογενῶν μας καὶ ὁσάκις ὡς τοιοῦτοι συνεδύαζον τὴν μεγάλην δραγομανίαν μετὰ τῆς μεγάλης λογοθεσίας ἢ λογοθετζίας ὡς γράφει ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης. Πρῶτος τοιοῦτος Μ. Λογοθέτης καὶ Μ. Διερμηνεὺς εἶναι ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ὁ ἐξ Ἀπορρήτων καὶ δεύτερος, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος (7), ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικόλαος, ὁ Ἀλέξανδρος Γκίκας († 1741), ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς, υἱὸς τοῦ Σκαρλάτου Καρατζᾶ χρηματίσαντος καὶ τούτου κατὰ τὸν Ἐ. Σταματιάδην Μ. Λογοθέτου. Ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς, ἀνεψιὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωαννικίου Καρατζᾶ (ἐπατρ. 1761-1763), πρὶν νὰ γίνῃ Μ. Διερμηνεὺς (Δραγομάνος τῆς Πόρτας ἔγινε τὸ ἔτος 1764) προὐκάλεσε κατὰ τὸ ἔτος 1757 ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Καλλινίκου τοῦ Δ΄, τοῦ ἀπὸ Προϊλάβου, ἔκδοσιν αὐτοκρατορικῆς διαταγῆς κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Λογοθέται τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου, σύμφωνως πρὸς τὸ ἀπὸ τοῦ Πορθητοῦ Μωάμεθ ἰσχύον καθεστώς, πρέπει νὰ προηγῶνται (νὰ ἔχουν τὴν

6) Φραντζῆς βιβλ. γ΄ κεφ. 8 καὶ βιβλ. β΄ κεφ. ια΄ καὶ Χρυσάνθου ἔνθα ἀνωτέρω σ. κγ΄.

7) Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος «μέγας ἑρμηνεὺς τῆς βασιλείας τῶν Τούρκων γέγονε καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ μέγας Λογοθέτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Εἰς τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα ὁ Ἀλέξανδρος φθάσας, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικόλαον, κατ' οὐδὲν ἐλλείποντα τῇ τε σοφίᾳ καὶ παιδεύσει τοῦ ἰδίου πατρός, εἰς τὸ τοῦ ἑρμηνέως ἀξίωμα καὶ εἰς τὸ τοῦ Μ. Λογοθέτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀνήγαγεν ὀφφίκιον». Ἐκκλ. Ἱστορία Γ. σ. 487.

πρωτοκαθεδρίαν) τῶν Δραγομάνων τῆς Πόρτας καὶ τῶν ἄλλων κοινοτικῶν καὶ ἐθνικῶν (μὴ μουσουλμάνων) ἀρχηγῶν. (8) Καθὼς ἀναφέρει τὸ ἐπίσημον ἔγγραφον καὶ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1756 ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Κυρίλλου τοῦ Ε΄. τοῦ Μωραΐτου (τοῦ ἀπὸ Μελενίκου - Νικομηδείας) εἶχεν ἐκδοθῇ αὐτοκρατορικὴ διαταγὴ διὰ τὸ ἴδιον ζήτημα τῆς πρωτοκαθεδρίας τῶν Λογοθετῶν. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι καὶ τοῦτο ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦ Λογοθέτου τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου ὁμολογεῖται ὡς ἀρχαῖον καὶ λίαν τετιμημένον (legofetlik rütbesi milleti Rum beyninde kadım ve gayet muteber). Περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου γενικῶς (ὄχι μόνον τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου) ὁ Χρύσανθος εἰς τὸ συνταγμάτιόν του (σ. κβ΄) ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: "Τὴν σήμερον ὁ Μ. Λογοθέτης, λογοθετεῖ καὶ συνθέτει τὰς πράξεις τῶν Ἀρχιερέων αἵτινες καὶ σημειοῦνται κατὰ τοῦτον τὸν τύπον„. Ὁ τύπος δὲ εἶναι γράμμα εἰδήσεως περιέχον τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν χειροτονίαν ἀρχιερέως (μητροπολίτου), τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἀπολαβὰς αὐτοῦ.

Οἱ Μεγάλοι Λογοθέται τοῦ Οἰκ. Θρόνου κατὰ τὸν ΙΗ΄ αἰῶνα καὶ κατὰ τὸν ΙΘ΄ μέχρι τῆς ἐφαρμογῆς τῶν λεγομένων ἐθνικῶν κανονισμῶν ἤσκουν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν μας πραγμάτων. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη ὁτὲ μὲν ἦτο εὐεργετικὴ ὁτὲ δὲ ὀλεθρία. Τοῦτο ἐξηρτᾶτο ἐκ τῶν προσόντων, τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἑκάστοτε Μ. Λογοθετῶν. Ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀξίας τῆς Λογοθεσίας ἡ ὀθωμανικὴ κυβέρνησις δὲν ἔμενεν ἐνίοτε ἀδιάφορος εἰς τὸν διορισμὸν Μ. Λογοθέτου τοῦ Οἰκ. Π/χείου. Κατὰ Μάϊον π.δ.χ. τοῦ 1788, καθὼς ἀναφέρει ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης (σ. 690), "ἦλθεν ἔγγραφος προσταγὴ τοῦ καϊμακάμη γράφουσα τὸ ὅτι ἐξεδόθη ***χάττι*** νὰ γένῃ ὁ Στέφ. Μαυρογένης λογοθέτης καὶ νὰ μὴ τολμήσουν νὰ προβάλουν πρόφασίν τινα μόνον εὐθὺς νὰ τελειώσουν τὴν προσταγήν„. Οἱ Μ. Λογοθέται ἐλάμβανον βεράτιον ἐπικυρωτικὸν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ των διορισμοῦ.

Καθὼς καὶ ἀνωτέρω ἀνέφερα οἱ Μ. Λογοθέται τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ ἄλλοι ὀφφικιάλοι, εἶχον ὑλικὰς ἀπολαβάς, ἐξαρχίας καὶ ἄλλα. Κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν ἐτέθη ἄρθρον ἰδιαίτερον διὰ τὸν τότε μέγαν Λογοθέτην Νικόλαον Ἀριστάρχην, πατέρα τοῦ κατὰ τὸ 1925 ἀποθανόντος ὡσαύτως Μ. Λογοθέτου Σταυράκη Ἀριστάρχου, καθορίζον διὰ τελευταίαν φορὰν ὑλικὰς ἀπολαβάς. Αὗται μετὰ τὸν θάνατόν του ἔμελλον νὰ καταργηθῶσι καὶ τὸ ὀφφίκιον "μένει βαθμὸς τιμῆς„ δ.λ.δ. ὄχι ἔμμισθον ἀλλὰ ἐπίτιμον (honoraire). Κατὰ τὸ

---

8) Τὸ τουρκικὸν κείμενον ἔχει «ve sair rüesayı millet». Θὰ ἐννοήσωμεν ἀξιωματούχους, ὡς οἱ Μ. Διερμηνεῖς, μὴ Μουσουλμάνους. Τὸ αὐτοκρατορικὸν ἔγγραφον ὁλόκληρον ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐδημοσίευσα ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῆς Φωτιείου μου Βιβλιοθήκης σ. 64-65. Βλέπε καὶ σελίδας 59 καὶ 60.

1896 διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως (Ὀκτώβριον μῆνα) ἐνεκρίθη ὅπως οἱ ἀρχιερεῖς πληρώνωσι εἰς τὸν Μέγαν Λογοθέτην Σταυράκην δικαίωμά τι διὰ τὰς ὑπ᾽ αὐτοῦ συντασσομένας καὶ προσυπογεγραμμένας ἐκκλησιαστικὰς πραξεις. (9)

Τὸ προσωρινὸν ἄρθρον ἔχει οὕτω· "ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ἵνα, ἐν ὅσῳ ἡ Λογοθεσία μένῃ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κυρίου Νικολάου Ἀριστάρχου, ἡ ἐνδοξότης του λαμβάνῃ, οὐχὶ κατ᾽ εὐθεῖαν, ἀλλὰ διὰ τοῦ κατὰ καιρὸν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τὰ εἰθισμένα μέχρι τοῦδε δικαιώματα κατὰ τὰς τρεῖς τάξεις, ἤτοι γρ. 3000, 2000 καὶ 1000. Διὰ δὲ τὰς ἐξαρχίας αἵτινες κοινῇ ἀποφάσει τῆς συνελεύσεως κατηργήθησαν, λαμβάνει ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου τὸ ἰσόποσον τῶν σημερινῶν εἰσοδημάτων του, 16 χιλιάδας γροσίων, ὡς εἶχεν εἴπῃ ὁ ἴδιος· ἐννοεῖται δὲ ὅτι, μεταβάσης τῆς Λογοθεσίας εἰς ἄλλο πρόσωπον, ταῦτα πάντα καταργοῦνται καὶ μένει τὸ ὀφφίκιον τοῦτο βαθμὸς τιμῆς„.

Ὁ Μέγας Λογοθέτης ἐπὶ τοῦ Σουλτανικοῦ καθεστῶτος συνώδευε τὸν Πατριάρχην κατὰ τὴν μετὰ τὴν ἐκλογήν του ἐμφάνισιν πρὸ τοῦ Σουλτάνου (10) διερμηνεύων εἰς τὴν τουρκικὴν τὴν ἑλληνιστὶ ἀπαγγελομένην πατριαρχικὴν προσφώνησιν. Τὸ ἴδιον ἔπραττε καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην πρὸ τοῦ Ἄνακτος πατριαρχικὴν ἐμφάνισιν, ὡς πδχ. κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς ἀναρρήσεως καὶ τοῦ Βαϊραμίου ὁπότε ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης προσεφώνει τὸν Σουλτάνον καὶ ἐκ μέρους καὶ τῶν λοιπῶν θρησκευτικῶν — μὴ Μουσουλμάνων — ἀρχηγῶν. Κατὰ τοὺς ἐθνικοὺς κανονισμοὺς ἦτο ipso jure μέλος τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως πρὸς ἀνάδειξιν πατριάρχου. Ὡς καὶ σήμερον, ὡς ἀνώτατος ὀφφικιάλος ἐκφωνεῖ τὸ μέγα μήνυμα τῆς ἐκλογῆς εἰς τὸν νεοεκλεγέντα Πατριάρχην· ἀπήγγελλεν, ὡς καὶ σήμερον κατὰ τὰς πατριαρχικὰς καὶ συνοδικὰς λειτουργίας τὸ σύμβολον τῆς πίστεως καὶ τὴν Κυριακὴν προσευχήν· ἡ θέσις του ἐν τῷ ναῷ ἦτο τὸ παρὰ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον παραθρόνιον λεγόμενον. Κατὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ Πατριάρχου παραπορεύεται δεξιὰ τοῦ προεξάρχοντος τῆς Πατριαρχικῆς κηδείας ἀρχιερέως. Ὁ Μέγας Λογοθέτης, καθὼς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ προμνησθέντος ἄρθρου τῶν Ἐθν. Κανονισμῶν, προσηγορεύετο ἐνδοξότατος.

Ὡς ἀρχαιότερος γνωστὸς Μ. Λογοθέτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀναφέρεται ἐν τῇ τουρκογραικίᾳ ὁ Ἱέραξ συγγραφεὺς ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας (Ὑψηλάντου Μ. Ἄλ. σ. 105). Ἡ Λογοθεσία τοῦ Ἱέρακος παρετάθη ἀπὸ τοῦ 1575 μέχρι τοῦ 1611. Κατὰ τὸ 1612 ἀπαντῶμεν εἰς

9) Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδεία, ἔνθα ἀνωτέρω.

10) Ἡ πρὸ τοῦ Σουλτάνου ἐμφάνισις τῶν Πατριαρχῶν κατηργήθη κατὰ τὸ 1657 καὶ ἐπανελήφθη κατὰ τὸ 1834 ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Κωνσταντίου τοῦ Β΄ καὶ ἐπὶ Σουλτὰν Μαχμοὺτ τοῦ Β΄ Πρὸ αὐτοῦ ἐνεφανίζοντο μόνον ἐνώπιον τοῦ Μ. Βεζύρου (Ἐπιτρόπου).

τὸν κώδικα Α τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου “ὁ Μ. Λογοθέτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας Γεώργιος„. Κατὰ τὰ ἔτη 1630– 1643 ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πατριαρχικῶν κωδίκων καὶ τῶν ἔργων τοῦ Κ. Σάθα ὁ κ. Μ. Γεδεὼν καταχωρίζει ὡς Μέγαν Λογοθέτην “Λασναράκην„, κατὰ δὲ τὸ 1655 Δημητράκην. Εἰς ἔγγραφον τοῦ 1668 σχετικὸν πρὸς τοὺς νεωτερισμοὺς τοῦ Σιναίου Ἀνανίου καὶ σωζόμενον εἰς τοὺς κώδικας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπογράφει ὁ Μ. Λογοθέτης Κωνσταντῖνος Ἰουλιανός.(11) Τὸν αὐτὸν ἀναφέρει καὶ ὁ Βενδότης ὡς ἀκμάσαντα (κατὰ τὸν Προκόπιον) περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος “ἐξ εὐγενῶν προγόνων καταγόμενον καὶ ἄνδρα ἐλλόγιμον„. (12)

Ὁ Κωνσταντῖνος Ἰουλιανὸς κατὰ τὸν Μ. Γεδεὼν κατεῖχε τὸ ὀφφίκιον τοῦ Μ. Λογοθέτου ἀπὸ τοῦ 1668—1672. Μετ᾿ αὐτὸν ἔρχεται ὁ γνωστότατος διὰ τῶν ἐφημερίδων του καὶ διὰ τὰς κακοδοξίας του Ἰωάννης ὁ Καρυοφύλλης, Μ. Λογοθέτης χρηματίσας μέχρι τοῦ 1691. Τὸν Καρυοφύλλην διεδέχθη ὁ προμνησθεὶς Μ. Δραγομάνος καὶ ἐξ Ἀπορρήτων Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, τὸν ὁποῖον διεδέχθη, κατὰ τὸν Μελέτιον ὡς προεσημείωσα, ὁ υἱός του Νικόλαος. Ὥστε εἰς τὸ μεταξὺ 1709 καὶ 1714 χρονικὸν διάστημα πρέπει νὰ τοποθετήσωμεν τὸν Νικ. Μαυροκορδάτον τὸν ὁποῖον παραλείπει ὁ Μ. Γεδεών. Μετὰ τὸν Νικόλαον πρέπει νὰ σημειωθῇ ὁ ἐκ τῆς οἰκογενείας πάντως τοῦ προμνησθέντος Κωνσταντίνου Ἰουλιανοῦ Δημήτριος Ἰουλιανός. Ὁ Βενδότης ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῶν λογίων ἀνδρῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος ἀναφέρει. “Δημήτριος Ἰουλιανὸς Βυζάντιος ἐξ εὐγενῶν προγόνων καταγόμενος, Μέγας Λογοθέτης τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας Ἐκκλησίας, ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ πολυμαθής, εἰδήμων τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς διαλέκτου (Προκόπιος)„. (13) Μετὰ τὸν Ἰουλιανὸν Δημήτριον, κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε γνωστὰς πηγάς, Μ. Λογοθέτης γνωρίζεται ὁ πολλάκις ὑπὸ τοῦ Α. Κ. Ὑψηλάντου (14) μνημονευόμενος Ἀλέξανδρος Γκίκας περὶ τοῦ ὁποίου, λόγος γίνεται ἀλλαχοῦ τῆς παρούσης μελέτης, ὁ καὶ φονευθεὶς κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ 1741. Εἰς τὸν ἱστορικὸν κατάλογον τοῦ Καισαρίου Δαπόντε διάδοχος τοῦ Γκίκα ἀναγράφεται ὁ Μιχαλάκης Μαμορᾶς ἰατρός. Τούτου διάδοχος ἐχρημάτισεν ὁ Σκαρλάτος Καρατζᾶς τὸν ὁποῖον διεδέχθη ὁ υἱός του ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς περὶ τοῦ ὁποίου ἀρκετὸς λόγος ἐγένετο ἀνωτέρω. Εἰς τὴν σελίδα 405 τοῦ γνωστοῦ συγγράμματός του ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης γράφει· “1765 Μεταφράζων τὰ ἔγγραφα τοῦ

11) Βλέπε ἐμὴν Φωτίειον Βιβλιοθήκην. Α. σ. 20 σημ. 12. Ὁ Μ. Γεδεὼν γράφει ἀντὶ Ἰουλιανός, Γουλιανός. Χρονικὰ Πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ ναοῦ σ. 192.

12) Βενδότου συνέχεια Ἐκκλ. Ἱστορίας Μελετίου Δ΄. σ. 70.

13) Βενδότου Ἐκκλ. Ἱστορία Δ΄ σ. 138.

14) Τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν 348, 349 κ. ἀλλ.

Σπιθιάρη Γεωργίου ὁ Δραγομάνος τῆς Πόρτας Γεώργιος Καρατζᾶς συνέχεται λοιμῷ· κἀν τῷ ψυχορραγεῖν αὐτὸν προχειρίζεται ὁ Πατριάρχης Σαμουὴλ εἰς λογοθέτην μεγάλον τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας τὸν Νικόλαον Σοῦτζον„. Ἐν τῷ μεγάλῳ κώδικι τῆς Κοινότητος τοῦ Μ. Ρεύματος (σ. 13) καταχωρίζεται πρακτικὸν κοινοτικῆς συνελεύσεως συνελθούσης τὸ ἔτος 1768. Ἐν τῷ πρακτικῷ τούτῳ δημοσιευθέντι καὶ ὑπ᾿ ἐμοῦ ἐν τῇ "Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ„ (1923 σ. 302—304) ἀναφέρεται καὶ Μιχαὴλ Σοῦτζος συμπαρὼν μετὰ τοῦ Πατριάρχου Σαμουὴλ "ὁ ἄρχων Μέγας Λογοθέτης κυρίτζης Νικολάκης„. Ὁ αὐτὸς Ὑψηλάντης (σ. 525) καταχωρίζει· "ὁ Μανόλης ἰατρὸς ἐκ Καστορίας, υἱὸς τοῦ ἰατροῦ Γεωργίου Μάνου, ὁ καὶ ἐκ παρακινήσεως τοῦ πενθεροῦ του Σκαρλάτου Καρατζᾶ δι᾿ ὁρισμοῦ βίᾳ καὶ δυναστείᾳ ἐπιβάτης τῆς Λογοθετζίας τοῦ οἰκουμ. θρόνου„. Μετὰ τὸν Μανώλην Μάνον Μ. Λογοθέτης ἀναφέρεται ὁ γαμβρὸς τοῦ ἡγεμνόος τῶν παραδουναβίων ἡγεμονιῶν Ἀλέξανδρος Μάνος («Μετὰ τὴν Ἅλωσιν» σ. 641, 690 κ. ἄ.) κατοικῶν ἐν Μ. Ρεύματι ὡς φαίνεται ἐκ σημειώσεων τοῦ μικροῦ κώδικος τοῦ Μ. Ρεύματος. (15) Κατὰ τὸ 1788 φυλακισθέντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Μάνου Μ. Λογοθέτης διωρίσθη ὁ Στέφανος Μαυρογένης τῆς γνωστῆς οἰκογενείας. Περὶ αὐτοῦ ἀνέφερα καὶ ἀλλαχοῦ τῆς πραγματείας ταύτης. Τοῦτον διαδέχεται ὁ προμνησθεὶς Ἀλέξανδρος Μάνος (1806) ἀποθανὼν κατὰ τὸ 1813.

Μετὰ τοῦτον ἔρχονται οἱ Ἀριστάρχαι Νικόλαος Ἀριστάρχης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σταυράκης Ἀριστάρχης χρηματίσας Μ. Λογοθέτης ἀπὸ τοῦ 1867 - 1925. Τὸ ὀφφίκιον τοῦτο εἶχε μείνῃ ἄνευ ὀφφικιάλου μέχρι τῆς 27 Νοεμβρίου τρέχοντος ἔτους ὁπότε ἡ Α. Θ.-Παναγιότης ἀμείβουσα τὰς πολλὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας τοῦ κ. Κυριακοῦ Γκιώκα, μέλους τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου, ἐχειροθέτησεν αὐτὸν Μέγαν Λογοθέτην τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Μέχρι τοῦ 1784, καθὼς ἀναφέρει ὁ Μ. Οἰκονόμος ὁ ἐξ οἰκονόμων Κωνσταντῖνος, (16) οἱ κληρικοὶ οἱ ἐκτὸς τοῦ βήματος, οἱ μὴ ἱερωμένοι, ἀπετέλουν τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν τοῦ γένους μας. Ἦσαν οἱ ἄρχοντες οἱ λογάδες, οἱ εὐγενεῖς, οἱ ἀριστοκράται οἱ μεγάλην ἀσκήσαντες ἐπιρροὴν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινοτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων.

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

---

15) Φύλλον 46ον 1798 «τόσα τῷ μεγάλῳ Λογοθέτῃ καθ' ὃν καιρὸν ἐμολύνθη εἰς τὸ σπίτι Μισόγλου καὶ ἔφυγεν εἰς Θεραπεῖα». Καὶ ἀλλαχοῦ τῶν κωδίκων ἀναγράφεται Αλ. Μάνος Μ. Λογοθέτης.

16) «Παρεκτὸς τοῦ Μ. Οἰκονόμου, τοῦ Πρωτοπαπᾶ, τοῦ Σακελλαρίου καὶ τοῦ Σακελλίου οἱ λοιποὶ ὀφφικιάλοι ἦσαν λαϊκοί· ὥστε κληρικὸς ἦτο ἕως πρὸ 80 ἐτῶν συνώνυμος μὲ τὸ εὐγενής. «Τὰ Σωζόμενα» τόμ. Β'. σ. 129. Βλέπε καὶ ἐμὴν Φωτίειον Βιβλιοθήκην Β' σ. 9.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία.

Τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, ἐν μέσῳ βαθείας κατανύξεως καὶ ἐν πλήθει πολλῷ εὐσεβοῦς λαοῦ, ἐτελέσθη ἡ νενομισμένη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ. Μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος συνελειτούργησαν οἱ σεβ. Μητροπολῖται Σάρδεων κ. Γερμανός, Ἡλιουπόλεως κ. Γεννάδιος, Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰάκωβος, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιος, Χριστουπόλεως κ. Μελέτιος καὶ Λαοδικείας κ. Δωρόθεος.

Μετὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀπὸ τοῦ ἱ. ἄμβωνος ἀνεγνώσθη παρὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου ἡ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος τεύχους δημοσιευομένη Πατριαρχικὴ ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις Ἀπόδειξις. Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως καὶ τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν ἀπήγγειλεν ὁ ἐντιμολ. Ἄρχων Μ. Λογοθέτης κ. Κυριακὸς Γκιώκας.

Κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν παρέστη ὁ ἐνταῦθα Ἀγγλικανὸς Πρωθιερεὺς αἰδεσιμολ. κ. Αὐγουστῖνος Ὄκλεϋ. Ἐπίσης ἐκ τῶν ἐπισήμων παρέστησαν ὁ Ὑποπρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Μπένσης, ὁ Ὑποπρόξενος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Fraleigh καὶ οἱ κ. κ. Blount συνταγματάρχης, καὶ Gribb ταγματάρχης, στρατιωτικοὶ ἀκόλουθοι τῆς Μ. Βρεττανίας.

Πατριαρχικαὶ χοροστασίαι.

Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τῇ Κυριακῇ τῶν Προπατόρων (13), τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (20) καὶ τῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν. (27).

Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν Μ. Ὡρῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ μετὰ τῆς Θ. Λειτουργίας (24 τοῦ μ.)

Συγχαρητήρια καὶ εὐχαὶ

Ἐπὶ τῇ μουσουλμανικῇ ἑορτῇ τοῦ Κουρμπὰν Βαϊραμίου (18 τοῦ μηνὸς) ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος συνεχάρη καὶ ηὐχήθη ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τῷ ἐξοχωτάτῳ Νομάρχῃ τῆς Πόλεως κ. Λουτφῆ Κιρδὰρ καὶ τῷ Διευθυντῇ τῆς Ἀσφαλείας κ. Χαλοὺκ Πεπέϊ, μεταβὰς κατ᾽ οἶκον αὐτῶν μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τ. Γραφείου τῶν Πατριαρχείων κ. Εὐθ. Μαυρίδου. Καταλλήλως διεβιβάσθησαν αἱ Πατριαρχικαὶ εὐχαὶ καὶ τῷ Ὑποδιοικητῇ Φατὴχ καὶ ταῖς ἐν Φαναρίῳ Ἀρχαῖς.

—Πρὸς τὸν νέον Διευθυντὴν τῆς Ἀσφαλείας τῆς Πόλεως ἐξοχ. κ. Χαλοὺκ Πεπέϊ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε τὰς συγχαρητηρίους Αὐτῆς εὐχὰς ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου, ἐπισκεφθέντος ἐπὶ τούτῳ τὴν Α. Ἐξοχότητα, μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τ. Γραφείου τῶν Πατριαρχείων τῇ 17 τοῦ μηνός.

—Τῇ 1ῃ τοῦ μηνός, ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς Γιουγοσλαβίας, τελεσθείσης, πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐνταῦθα οἰκείου Γεν. Προξενείου, ἑορτίου δοξολογίας ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ρωσσικῷ ἁγιορειτικῷ Μετοχίῳ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, προεξάρχοντος τοῦ Πρωθιερέως τῆς Γιουγοσλαυϊκῆς Πα-

ροικίας. αἰδεσ. κ. Πέτρου Χαϊδούκοβιτς, παρέστη ἐν αὐτῇ ἐκ προσώπου τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος μετὰ τοῦ Διευθύνοντος τὴν Διερμηνείαν τῶν Πατριαρχείων κ. Ἀλ. Μελίδου, διαβιβάσας τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς τῷ ἐντιμ. κ. Λ. Χατζήτζώρτζεβιτς, Γενικῷ Προξένῳ τῆς Γιουγοσλαυΐας.

—Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων ἀντιπροσωπεία ἀπὸ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων, ἐπισκεφθεῖσα τὰ Πατριαρχεῖα, ἐγένετο δεκτὴ παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι καὶ ὑπέβαλεν Αὐτῇ τὰς ἑορτίους εὐχὰς τῆς Α. Μακαριότητος.

Θεῖον κήρυγμα

Κατὰ τὴν διαγενομένην νηστείαν τῶν Χριστουγέννων τὸν θεῖον λόγον ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐκήρυξαν: Τῇ Α΄ καὶ τῇ Δ΄ Κυριακῇ ὁ λειτουργήσας σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος, τῇ Β΄ ὁ Ὑπογραμματεὺς τῆς Ι. Συνόδου πανοσιολ. διάκονος κ. Μάξιμος, τῇ Γ΄ ὁ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος καὶ τῇ Κυριακῇ τῶν Προπατόρων ὁ θεοφ. Ἐπίσκοπος Λεύκης κ. Παγκράτιος.

—Κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον τῆς Νηστείας ἐν τοῖς ἱ. Ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐκήρυξαν οἱ ἐν αὐτοῖς χοροστατήσαντες ἢ λειτουργήσαντες σεβ. Μητροπολῖται, οἱ θεοφ. ἀρχιερατ. προϊστάμενοι, οἱ ἐκ τῶν ἱερατικῶς προϊσταμένων ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦ θείου λόγου καὶ οἱ τακτικοὶ θεολόγοι ἱεροκήρυκες τῶν ἱ. Ναῶν.

Ἀγγλικανικὴ Παροικία

Πρόφρονι προσκλήσει τοῦ αἰδεσιμολ. Πρωθιερέως τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικανικῆς Παροικίας κ. Αὐγουστίνου Ὄκλεϋ, ἐν τῇ τελεσθείσῃ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων ἐν τῷ ἐν Πέραν Ἀγγλικανικῷ Ναῷ λειτουργίαν παρέστη ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος μετὰ τοῦ Διευθύνοντος τὴν Διερμηνείαν τῶν Πατριαρχείων, διαβιβάσας τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς πρὸς τὴν Α. Αἰδεσιμολογιότητα καὶ τὴν εὐσεβῆ Παροικίαν.

Ἐπισκέψεις

Τῇ 2ᾳ τοῦ μηνὸς ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὁ τέως ἐνταῦθα Γενικὸς Πρόξενος τῆς Πολωνίας ἐξοχ. κ. Alfred Poninsky, προαχθεὶς εἰς πρεσβευτὴν ἐν Κίνα, προσελθὼν δὲ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὅπως λάβῃ τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς ἐπὶ τῇ προαγωγῇ καὶ ἀναχωρήσει αὐτοῦ ἐντεῦθεν. Τῇ Α. Ἐξοχότητι, προσελθούσῃ ἐν συνοδείᾳ τοῦ Διερμηνέως τοῦ Γεν. Προξενείου κ. Θ. Παπαζιάν, ἐγένετο ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ νενομισμένη, κατὰ τὴν τάξιν, ὑποδοχή.

Τὴν Α. Ἐξοχότητα ἀντεπεσκέφθη τῇ ἐπαύριον ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Μ. Πρωτοσύγγελλος ἐν συνοδείᾳ τοῦ Διευθύνοντος τὴν Διερμηνείαν τῶν Πατριαρχείων κ. Ἀλ. Μελίδου.

Θάνατος Πατριαρχικοῦ Ἐφημερίου

Ἀσθενῶν ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου, ἀπεβίωσε τῇ 26ῃ τοῦ λήξαντος μηνὸς ὑπερεβδομηκοντούτης ὁ ἐκ τῶν ἐφημερίων καὶ πνευματικῶν τοῦ πανσέπτου Πατριαρχικοῦ Ναοῦ ***Ἀρχιμανδρίτης Μελχισεδὲκ Κωνσταντινίδης***. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία αὐτοῦ ἐψάλη τῇ ἐπαύριον Κυριακῇ, 27 τοῦ μηνός, ἐν τῷ Π. Ναῷ ἐν μέσῳ πυκνοῦ πλήθους προεξάρχοντος τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Χριστουπόλεως κ. Μελετίου, μετέχοντος δὲ ὁλοκλήρου τοῦ ἱερατείου τοῦ Ναοῦ. Ἐπικήδειον ἀπήγγειλεν ὁ διάκονος τῆς Σειρᾶς ἱερολ. κ. Χρυσόστομος. Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη ὁ πανοσιολ. Δευτερεύων κ. Μελέτιος. Παρέστησαν ὡσαύτως οἱ σεβ. Μητροπολῖται Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰάκωβος, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιος καὶ Λαοδικείας κ. Δωρόθεος ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ι. Συνόδου καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ τῆς Αὐλῆς, λαϊκοὶ ὑπάλληλοι τῶν Πατριαρ-

χείων. καὶ ἱκανοὶ τῶν ἱερέων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ὁ νεκρὸς ἐνεταφιάσθη ἐν τῷ Π. Νεκροταφείῳ Ἐγρῆ καπού.

Ὁ ἀείμνηστος ἀρχιμ. Μελχισεδὲκ (κατὰ κόσμον Μιχαὴλ) Κωνσταντινίδης, ἐγεννήθη ἐν Ἡρακλείτσᾳ τῆς Θράκης, μετέβη δεκαπενταετὴς εἰς Ἅγιον Ὄρος, ἐγγραφεὶς ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Ἰβήρου, ἐφοίτησεν εἰς τὴν Ἀθωνιάδα Σχολήν, ἐχειροτονήθη εἰς διάκονον καὶ ἀργότερον εἰς πρεσβύτερον, ὑπηρέτησεν ὡς ἀπεσταλμένος τῆς Μετανοίας αὐτοῦ ἐν διαφόροις Μετοχίοις τῆς Μονῆς, ἐν οἷς καὶ ἐνΜόσχᾳ ἐπὶ πενταετίαν καὶ ἐν Ἀρτάκῃ, ἐκεῖθεν δὲ ἐλθὼν ἐνταῦθα προσελήφθη ἐν ἔτει 1910 ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Γ΄ ὡς ἐφημέριος τοῦ π. Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, ἔκτοτε παραμείνας ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, τιμηθεὶς ἐν αὐτῇ καὶ διὰ τοῦ ὀφφικίου τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βασιλείου Γ΄.

Διακονήσας τῷ κ. ὁ ἀείμνηστος καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωήν, διεκρίθη διὰ τὴν ἱεροπρέπειαν καὶ τὴν εὐλάβειαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, καταλείπει δὲ μνήμην καλοῦ κληρικοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς ἀναπαύσαι αὐτὸν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ζώντων.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ

Ἐκκλησία ΚΠόλεως

Ἀρχιεπισκοπὴ